

II

(Ανακοινώσεις)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ανακοίνωση της Επιτροπής — Προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης

(2009/C 83/01)

1. Η ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ, ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

1.1. Η χρηματοπιστωτική κρίση και οι επιπτώσεις της στην πραγματική οικονομία

Στις 26 Νοεμβρίου 2008, η Επιτροπή εξέδωσε την ανακοίνωση «Ευρωπαϊκό Σχέδιο για την Ανάκαμψη της Οικονομίας»⁽¹⁾ («σχέδιο ανάκαμψης») για να διευκολύνει την Ευρώπη να ανακάμψει από την τρέχουσα χρηματοπιστωτική κρίση. Το σχέδιο ανάκαμψης βασίζεται σε δύο κύρια στοιχεία που το ένα ενισχύει το άλλο. Πρώτον, βραχυπρόθεσμα μέτρα για να αυξηθεί η ζήτηση, να σωθούν θέσεις εργασίας και να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη και δεύτερον, «έξυπνες επενδύσεις» που θα αποδώσουν μεγαλύτερη ανάπτυξη και βιώσιμη ευμάρεια σε μακροπρόθεσμη βάση. Το σχέδιο ανάκαμψης θα ενισχύσει και θα επιταχύνει τις μεταρρυθμίσεις που ήδη έχουν δρομολογηθεί βάσει της στρατηγικής της Λισαβόνας.

Στο πλαίσιο αυτό, η πρόκληση για την Κοινότητα είναι να αποφευχθεί η κρατική παρέμβαση η οποία θα υποβάθμιζε το στόχο για λιγότερες και καλύτερα στοχευμένες κρατικές ενισχύσεις. Παρά ταύτα, υπό ορισμένες συνθήκες, κρίνεται ότι υπάρχει ανάγκη χορήγησης νέων προσωρινών κρατικών ενισχύσεων.

Το σχέδιο ανάκαμψης περιλαμβάνει επίσης περαιτέρω πρωτοβουλίες όσον αφορά την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις με τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή ευελιξία για την αντιμετώπιση της κρίσης, ενώ διατηρούνται ισότιμοι όροι ανταγωνισμού και αποφεύγονται οι αθέμιτοι περιορισμοί του. Η παρούσα ανακοίνωση περιγράφει λεπτομερώς ορισμένες πρόσθετες επιλογές που παρέχονται προσωρινά στα κράτη μέλη προκειμένου να χορηγήσουν κρατικές ενισχύσεις.

Πρώτον, η χρηματοπιστωτική κρίση έπληξε σοβαρά τον τραπεζικό τομέα στην Κοινότητα. Το Συμβούλιο έχει τονίσει ότι παρόλο που η κρατική παρέμβαση πρέπει να αποφασιστεί σε εθνικό επίπεδο, αυτό πρέπει να γίνει εντός συντονισμένου πλαισίου και βάσει ορισμένων κοινών αρχών της Κοινότητας⁽²⁾. Η Επιτροπή αντέδρασε αμέσως λαμβάνοντας διάφορα μέτρα μεταξύ των οποίων την έκδοση της ανακοίνωσης για την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στα μέτρα που λήφθηκαν για τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς στο πλαίσιο της τρέχουσας παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης⁽³⁾ και σειράς αποφάσεων με τις οποίες εγκρίνεται η χορήγηση ενίσχυσης διάσωσης σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

Η επαρκής και προσιτή πρόσβαση στη χρηματοδότηση αποτελεί προϋπόθεση για τις επενδύσεις, την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας από τον ιδιωτικό τομέα. Τα κράτη μέλη πρέπει να χρησιμοποιήσουν τις δυνατότητες μόχλευσης που απέκτησαν λόγω της χορήγησης σημαντικής χρηματοπιστωτικής στήριξης στον τραπεζικό τομέα, ώστε να εξασφαλίσουν ότι η στήριξη αυτή δεν θα οδηγήσει απλώς στην βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των τραπεζών, χωρίς να υπάρξει κανένα όφελος για την οικονομία γενικότερα. Ως εκ τούτου, η ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα θα πρέπει να είναι καλά στοχευμένη ώστε να εγγυάται ότι οι τράπεζες θα επανέλθουν στις συνήθεις δανειστικές δραστηριότητές τους. Η Επιτροπή θα λάβει υπόψη της την παράμετρο αυτή κατά την εξέταση χορήγησης κρατικών ενισχύσεων σε τράπεζες.

(1) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, COM(2008) 800.

(2) Συμπεράσματα του Συμβουλίου ECOFIN της 7ης Οκτωβρίου 2008.

(3) ΕΕ C 270 της 25.10.2008, σ. 8.

Ενώ η κατάσταση στις χρηματοπιστωτικές αγορές παρουσιάζει βελτίωση, οι συνολικές επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης στην πραγματική οικονομία γίνονται πλέον αισθητές. Μια σοβαρότατη κάμψη επηρεάζει την ευρύτερη οικονομία και πλήττει νοικοκυριά, επιχειρήσεις και θέσεις εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, ως αποτέλεσμα της κρίσης στις χρηματοπιστωτικές αγορές, οι τράπεζες εφαρμόζουν τακτική απομόχλευσης και αποφυγής των κινδύνων σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι κατά το παρελθόν, γεγονός που θα προκαλέσει πιστωτική στενότητα. Η παρούσα χρηματοπιστωτική κρίση θα μπορούσε να οδηγήσει στην καθιέρωση δελτίου πιστώσεων, σε πτώση της ζήτησης και σε ύφεση.

Προβλήματα αυτού του είδους θα μπορούσαν να πλήξουν όχι μόνο ασθενείς εταιρείες χωρίς την προστατευτική ασπίδα της ρευστότητας, αλλά και υγιείς εταιρείες που θα βρεθούν αντιμέτωπες με ένα ξαφνικό έλλειμμα ή ακόμη και την κατάργηση των πιστώσεων. Αυτό ισχύει ιδίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), που ούτως ή άλλως αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση απ' ό,τι οι μεγαλύτερες εταιρείες. Η παρούσα κατάσταση θα μπορούσε να επηρεάσει σοβαρά όχι μόνο την οικονομική κατάσταση πολλών υγιών εταιρειών και των υπαλλήλων τους σε βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη βάση, αλλά και να έχει μονιμότερες αρνητικές συνέπειες, δεδομένου ότι όλες οι κοινοτικές επενδύσεις στο μέλλον, ιδίως αυτές προς την κατεύθυνση μιας βιώσιμης ανάπτυξης και άλλων στόχων της στρατηγικής της Λισαβόνας, θα μπορούσαν να καθυστερήσουν ή ακόμη και να εγκαταλειφθούν.

1.2. Η ανάγκη στενού ευρωπαϊκού συντονισμού των εθνικών μέτρων ενίσχυσης

Υπό τις παρούσες χρηματοπιστωτικές συνθήκες, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να υποκύψουν στον πειρασμό να ενεργήσουν αυτόνομα και, ιδίως, να ξεκινήσουν έναν αγώνα δρόμου επιδοτήσεων για να στηρίξουν τις εταιρείες τους. Η πείρα του παρελθόντος δείχνει ότι ανάλογες μεμονωμένες ενέργειες δεν μπορούν να είναι αποτελεσματικές και θα μπορούσαν να βλάψουν σοβαρά την εσωτερική αγορά. Όταν χορηγείται στήριξη, αφού ληφθεί πλήρως υπόψη η τρέχουσα ιδιαίτερη οικονομική κατάσταση, είναι πρωταρχικής σημασίας να εξασφαλισθεί ότι οι όροι ανταγωνισμού θα είναι ισότιμοι για όλες τις ευρωπαϊκές εταιρείες και ότι τα κράτη μέλη δεν θα εμπλακούν σε έναν αγώνα δρόμου επιδοτήσεων που θα ήταν χωρίς μέλλον και καταστροφικός για το σύνολο της Κοινότητας. Η πολιτική ανταγωνισμού υφίσταται για να εξασφαλίσει ότι αυτό δεν πρόκειται να συμβεί.

1.3. Η ανάγκη για προσωρινά μέτρα κρατικών ενισχύσεων

Μολονότι οι κρατικές ενισχύσεις δεν είναι το θαυματουργό φάρμακο για τις τρέχουσες δυσκολίες, η χορήγηση καλά στοχευμένης δημόσιας στήριξης για τις εταιρείες θα μπορούσε να συμβάλει στην προσπάθεια που συνολικά καταβάλλεται, αφενός, για να αποδεσμευθεί η χορήγηση δανείων στις εταιρείες και, αφετέρου, για να προωθηθούν οι επενδύσεις σε ένα μέλλον χαμηλής κατανάλωσης άνθρακα.

Τα προσωρινά πρόσθετα μέτρα που προβλέπονται στην παρούσα ανακοίνωση έχουν δύο στόχους: πρώτον, δεδομένου του εξαιρετικού και μεταβατικού χαρακτήρα των χρηματοπιστωτικών προβλημάτων που συνδέονται με την τραπεζική κρίση, να αποδεσμευτεί η χορήγηση τραπεζικών δανείων στις εταιρείες, και κατ' αυτόν τον τρόπο να εξασφαλιστεί η διαρκής πρόσβαση των εταιρειών στη χρηματοδότηση. Όπως αναφέρεται στην πρόσφατα εγκριθείσα Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών — «Προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις» — «Νόμος για τις μικρές επιχειρήσεις» για την Ευρώπη της 25ης Ιουνίου 2008 ⁽⁴⁾, οι ΜΜΕ είναι ιδιαίτερα σημαντικές για ολόκληρη την ευρωπαϊκή οικονομία και η βελτίωση της οικονομικής κατάστασής τους θα επηρεάσει θετικά και τις μεγάλες εταιρείες, συμβάλλοντας έτσι μακροπρόθεσμα στη γενική οικονομική ανάπτυξη και στον εκσυγχρονισμό.

Ο δεύτερος στόχος είναι να δοθούν κίνητρα στις εταιρείες ώστε να συνεχίσουν τις επενδύσεις τους στο μέλλον, ιδίως στο πλαίσιο μιας οικονομίας βιώσιμης ανάπτυξης. Θα μπορούσαν πράγματι να υπάρξουν δραματικές συνέπειες εάν η τρέχουσα κρίση ανέκοπτε ή έστω ανέστρεφε τη σημαντική πρόοδο που έχει επιτευχθεί στον περιβαλλοντικό τομέα. Για το λόγο αυτό, είναι αναγκαίο να δοθεί προσωρινή στήριξη στις εταιρείες ώστε να επενδύσουν σε περιβαλλοντικά σχέδια (πράγμα που θα επέτρεπε, μεταξύ άλλων, στην κοινοτική βιομηχανία να επωφεληθεί από την τεχνολογική πρωτοπορία) και, κατ' αυτόν τον τρόπο, η χορήγηση χρηματοοικονομικής ενίσχυσης, που είναι επειγόντως αναγκαία και απαραίτητη, να συνδυαστεί με την εξασφάλιση μακροπρόθεσμων οφελών για την Ευρώπη.

Η παρούσα ανακοίνωση επισημαίνει, πρώτον, τις πολλαπλές δυνατότητες δημόσιας στήριξης που ήδη διαθέτουν τα κράτη μέλη με βάση τους ισχύοντες κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, και, στη συνέχεια, παραθέτει και άλλα μέτρα κρατικών ενισχύσεων που τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγήσουν προσωρινά, προκειμένου τόσο να επιλύσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα ορισμένες εταιρείες όσον αφορά την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, όσο και να προωθήσουν τις επενδύσεις με περιβαλλοντικούς στόχους.

Η Επιτροπή εκτιμά ότι τα προτεινόμενα μέσα ενίσχυσης είναι τα πλέον ενδεδειγμένα για την επίτευξη των στόχων αυτών.

⁽⁴⁾ COM(2008) 394 τελικό.

2. ΜΕΤΡΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Το σχέδιο ανάκαμψης εξεδόθη ως απάντηση στην τρέχουσα οικονομική κατάσταση. Δεδομένης της κλίμακας της κρίσης, η Κοινότητα χρειάζεται μια συντονισμένη προσέγγιση, αρκούντως ευρεία και τολμηρή, ώστε να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών και των επιχειρήσεων.

Το σχέδιο ανάκαμψης έχει τους εξής στρατηγικούς στόχους:

- να ενθαρρύνει γρήγορα τη ζήτηση και να αυξήσει την εμπιστοσύνη των καταναλωτών,
- να μειώσει το ανθρώπινο κόστος της οικονομικής κάμψης και των επιπτώσεών της στους πλέον ευάλωτους. Πολλοί εργαζόμενοι και οι οικογένειές τους θίγονται ή θα θιγούν από την κρίση. Η ανάληψη δράσης μπορεί να αναχαιτίσει, κατ' αρχήν, την απώλεια θέσεων εργασίας και στη συνέχεια να βοηθήσει τους θιγόμενους να επιστρέψουν σύντομα στην αγορά εργασίας, αντί να καταστούν μακροπρόθεσμα άνεργοι,
- να προετοιμάσει την Ευρώπη να αξιοποιήσει την επιστροφή της ανάπτυξης, ώστε η ευρωπαϊκή οικονομία να είναι συντονισμένη με τις απαιτήσεις της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας, καθώς και με τις ανάγκες του μέλλοντος, όπως περιγράφονται στη στρατηγική της Λισαβόνας. Αυτό σημαίνει ενίσχυση της καινοτομίας, δημιουργία οικονομίας της γνώσης και επιτάχυνση της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλής κατανάλωσης άνθρακα και αποτελεσματικής χρήσης των πόρων.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών, τα κράτη μέλη έχουν ήδη στη διάθεσή τους ορισμένα μέσα τα οποία δεν θεωρούνται κρατικές ενισχύσεις. Για παράδειγμα, ορισμένες εταιρείες ενδέχεται επί του παρόντος να αντιμετωπίζουν ακόμη μεγαλύτερες δυσκολίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση σε σχέση με άλλες, γεγονός που συνεπάγεται καθυστέρηση ή και εξάλειψη της δυνατότητας χρηματοδότησης που είναι απαραίτητη για την ανάπτυξή τους και την πραγματοποίηση των προβλεπόμενων επενδύσεων. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη μπορούν να εγκρίνουν σειρά μέτρων γενικής πολιτικής που να ισχύουν για όλες τις εταιρείες που βρίσκονται στο έδαφός τους, και κατά συνέπεια να εξαίρουνται του πεδίου εφαρμογής των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, με στόχο την προσωρινή ανακούφιση των προβλημάτων χρηματοδότησης σε βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη βάση. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να παραταθούν οι προθεσμίες πληρωμής όσον αφορά τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και παρόμοιες επιβαρύνσεις, ή ακόμη και τους φόρους, ή να θεσπιστούν μέτρα για τους εργαζομένους. Εάν τα μέτρα αυτά προορίζονται για όλες τις επιχειρήσεις, δεν συνιστούν, κατ' αρχήν, κρατική ενίσχυση.

Επίσης, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν χρηματοοικονομική στήριξη άμεσα στους καταναλωτές, για παράδειγμα, για την απόσυρση παλαιών ή/και την αγορά πράσινων προϊόντων. Όταν χορηγείται βοήθεια αυτού του είδους χωρίς να γίνονται διακρίσεις με βάση την προέλευση του προϊόντος, δεν τίθεται θέμα κρατικής ενίσχυσης.

Επιπλέον, γενικά κοινοτικά προγράμματα, όπως το πρόγραμμα πλαίσιο για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (2007 έως 2013) που θεσπίστηκε με την απόφαση αριθ. 1639/2006/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2006⁽⁵⁾, και το έβδομο πρόγραμμα πλαίσιο δραστηριοτήτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (2007-2013) που θεσπίστηκε με την απόφαση αριθ. 1982/2006/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006⁽⁶⁾, μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο έπακρο για την παροχή στήριξης όχι μόνο στις ΜΜΕ αλλά και στις μεγάλες επιχειρήσεις. Η τακτική αυτή εναρμονίζεται πλήρως με άλλες ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες, όπως την απόφαση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων να διαθέσει 30 δισ. ευρώ για να στηρίξει τις ευρωπαϊκές ΜΜΕ και τη δέσμευσή της να αυξήσει τη δυνατότητα παρέμβασής της σε σχέδια υποδομής.

3. Η ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΚΑΘΙΣΤΑΤΑΙ ΔΥΝΑΤΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΜΕΣΩΝ

Κατά τα τελευταία έτη, η Επιτροπή έχει εκσυγχρονίσει σε μεγάλο βαθμό τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων με σκοπό να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να κατευθύνουν καλύτερα τη δημόσια στήριξη προς αειφόρους επενδύσεις, συμβάλλοντας έτσι στη στρατηγική της Λισαβόνας. Στο πλαίσιο αυτό, έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις ΜΜΕ, που συνοδεύεται από περισσότερες δυνατότητες χορήγησης κρατικών ενισχύσεων. Επιπλέον, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις απλουστεύθηκαν σε μεγάλο βαθμό και εναρμονίστηκαν με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 800/2008 της Επιτροπής, της 6ης Αυγούστου 2008, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την κοινή αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης (γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία)⁽⁷⁾, ο οποίος παρέχει πλέον στα κράτη μέλη ένα ευρύ φάσμα μέτρων ενίσχυσης με την ελάχιστη διοικητική επιβάρυνση. Στην τρέχουσα οικονομική κατάσταση, ιδιαίτερη σημασία προσλαμβάνουν τα ακόλουθα υφιστάμενα μέσα κρατικών ενισχύσεων.

⁽⁵⁾ ΕΕ L 310 της 9.11.2006, σ. 15.

⁽⁶⁾ ΕΕ L 412 της 30.12.2006, σ. 1.

⁽⁷⁾ ΕΕ L 214 της 9.8.2008, σ. 3.

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1998/2006 της Επιτροπής, της 15ης Δεκεμβρίου 2006, για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (κανονισμός *de minimis*)⁽⁸⁾, ορίζει ότι δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση, κατά την έννοια της συνθήκης, μέτρα στήριξης ύψους μέχρι 200 000 ευρώ ανά εταιρεία χορηγούμενα επί μία τριετία. Ο ίδιος κανονισμός προβλέπει επίσης ότι εγγυήσεις μέχρι 1,5 εκατ. ευρώ δεν υπερβαίνουν το όριο *de minimis* και συνεπώς δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις. Συνεπώς, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν τις εγγυήσεις αυτές χωρίς να απαιτείται υπολογισμός του αντίστοιχου ισοδύναμου κρατικής ενίσχυσης και χωρίς διοικητική επιβάρυνση.

Ο γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία, αποτελεί κεντρική συνιστώσα των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων απλουστεύοντας τη διαδικασία χορήγησης κρατικών ενισχύσεων για ορισμένα σημαντικά μέτρα ενίσχυσης και ενισχύοντας τον αναπροσανατολισμό των κρατικών ενισχύσεων σε κοινοτικούς στόχους προτεραιότητας. Όλες οι προϋπάρχουσες απαλλαγές κατά κατηγορία, καθώς και νέοι τομείς (καινοτομία, περιβάλλον, έρευνα και ανάπτυξη για μεγάλες εταιρείες, μέτρα παροχής επιχειρηματικών κεφαλαίων για ΜΜΕ) έχουν συμπεριληφθεί σε ένα ενιαίο μέσο. Σε όλες τις περιπτώσεις που καλύπτει ο κανονισμός, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν ενισχύσεις χωρίς να τις κοινοποιούν προηγουμένως στην Επιτροπή. Συνεπώς, η ταχύτητα αυτής της διαδικασίας εναπόκειται πλήρως στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών. Ο κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία είναι ιδιαίτερα σημαντικός για τις ΜΜΕ δεδομένου ότι προβλέπει ειδικούς κανόνες για επενδυτικές ενισχύσεις και ενισχύσεις στην απασχόληση που απευθύνονται αποκλειστικά στις ΜΜΕ. Εξάλλου, και τα 26 μέτρα που περιλαμβάνει βρίσκονται στη διάθεση των ΜΜΕ, πράγμα που επιτρέπει στα κράτη μέλη να συνοδεύουν τις ΜΜΕ κατά τις διάφορες φάσεις της ανάπτυξής τους, παρέχοντάς τους συνδρομή σε τομείς που κυμαίνονται από την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, ως την έρευνα και ανάπτυξη, την καινοτομία, την επαγγελματική εκπαίδευση, την απασχόληση, τα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος κτλ.

Στις αρχές του 2008, στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή, εκδόθηκαν νέες κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος⁽⁹⁾. Βάσει των κατευθυντηρίων αυτών γραμμών, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν κρατικές ενισχύσεις, μεταξύ άλλων, ως ακολούθως:

- ενισχύσεις σε εταιρείες που βελτιώνουν τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις πέραν των κοινοτικών προτύπων ή, ελλείψει κοινοτικών προτύπων, μέχρι το 70 % των επιπλέον επενδυτικών δαπανών (μέχρι 80 % στον τομέα της οικολογικής καινοτομίας) όσον αφορά τις μικρές επιχειρήσεις και μέχρι το 100 % των έκτακτων επενδυτικών δαπανών αν η ενίσχυση χορηγείται στο πλαίσιο μιας πραγματικά ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών, ακόμη και για τις μεγάλες εταιρείες. Επιτρέπεται επίσης η χορήγηση ενισχύσεων για εσπευσμένη προσαρμογή σε μελλοντικά κοινοτικά πρότυπα, καθώς και ενισχύσεων για περιβαλλοντικές μελέτες,
- στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της συμπαραγωγής, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν ενισχύσεις λειτουργίας για την κάλυψη όλων των έκτακτων παραγωγικών δαπανών,
- για την επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων όσον αφορά την εξοικονόμηση ενέργειας και για μειώσεις των εκπομπών αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν ενισχύσεις που θα διευκολύνουν τις επιχειρήσεις να επιτύχουν εξοικονόμηση ενέργειας, καθώς και ενισχύσεις για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και συμπαραγωγή ενέργειας που θα ανέρχονται μέχρι το 80 % των επιπλέον επενδυτικών δαπανών όσον αφορά τις μικρές επιχειρήσεις και μέχρι το 100 % των επιπλέον επενδυτικών δαπανών αν οι ενισχύσεις χορηγούνται κατόπιν μιας πραγματικά ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών.

Το Δεκέμβριο του 2006, η Επιτροπή εξέδωσε ένα νέο κοινοτικό πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την Έρευνα και Ανάπτυξη και την Καινοτομία⁽¹⁰⁾. Το κείμενο αυτό περιλαμβάνει νέες διατάξεις για την καινοτομία, που προορίζονται ειδικά για τις ΜΜΕ και ανταποκρίνονται επίσης στην καλύτερη στοχοδότηση των ενισχύσεων στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και την ανάπτυξη σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της στρατηγικής της Λισαβόνας. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν κρατικές ενισχύσεις, μεταξύ άλλων, ως ακολούθως:

- ενισχύσεις για σχέδια E&A, ιδίως ενισχύσεις για βασική έρευνα μέχρι το 100 % των επιλέξιμων δαπανών και ενισχύσεις για βιομηχανική έρευνα μέχρι το 80 % όσον αφορά τις μικρές επιχειρήσεις·
- ενισχύσεις προς νέες καινοτόμους επιχειρήσεις το ύψος των οποίων φθάνει μέχρι 1 εκατ. ευρώ και μπορεί να το υπερβαίνει στις ενισχυόμενες περιοχές, ενισχύσεις για συσπειρώσεις καινοτομίας, ενισχύσεις για συμβουλευτικές υπηρεσίες καινοτομίας και ενισχύσεις για υπηρεσίες στήριξης καινοτομίας.

⁽⁸⁾ ΕΕ L 379 της 28.12.2006, σ. 5.

⁽⁹⁾ ΕΕ C 82 της 1.4.2008, σ. 1.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ C 323 της 30.12.2006, σ. 1.

- ενισχύσεις για το δανεισμό προσωπικού υψηλής ειδίκευσης, ενισχύσεις για τεχνικές μελέτες σκοπιμότητας, ενισχύσεις για διαδικαστική και οργανωτική καινοτομία στον τομέα των υπηρεσιών και ενισχύσεις για τις δαπάνες δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας για τις ΜΜΕ.

Η επαγγελματική εκπαίδευση αποτελεί μία ακόμη θεμελιώδη συνιστώσα όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να διατηρηθούν οι επενδύσεις για την επαγγελματική εκπαίδευση, ακόμη και σε περίοδο αξιανόμενης ανεργίας, ώστε να αναπτυχθούν νέες δεξιότητες. Βάσει του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν σε εταιρείες ενισχύσεις γενικής και ειδικής εκπαίδευσης το ύψος των οποίων θα ανέρχεται συνολικά μέχρι το 80 % των επιλέξιμων δαπανών.

Το 2008, η Επιτροπή εξέδωσε μια νέα ανακοίνωση για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης στις κρατικές ενισχύσεις με τη μορφή εγγυήσεων⁽¹⁾, η οποία καθορίζει τις προϋποθέσεις βάσει των οποίων οι εγγυήσεις του δημοσίου για τη χορήγηση δανείων δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις. Σύμφωνα με την ανακοίνωση, οι εγγυήσεις δεν θεωρούνται κρατικές ενισχύσεις, ιδίως όταν καταβάλλεται γι' αυτές η τιμή της αγοράς. Η ανακοίνωση δεν αποσαφηνίζει απλώς τις προϋποθέσεις βάσει των οποίων αποφασίζεται η ύπαρξη ή όχι ενισχύσεων υπό μορφήν εγγυήσεων, αλλά θεσπίζει επίσης για πρώτη φορά ειδικές προμήθειες ασφαλείας (safe harbour) για ΜΜΕ, επιτρέποντας την ευκολότερη, αλλά ασφαλή, χρήση των εγγυήσεων για την ενίσχυση της χρηματοδότησης των ΜΜΕ.

Τον Ιούλιο του 2006, η Επιτροπή εξέδωσε νέες κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται για την προώθηση των επενδύσεων επιχειρηματικών κεφαλαίων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις⁽²⁾. Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές αφορούν τις καινοτόμους και ταχέως αναπτυσσόμενες ΜΜΕ, βασικό πυρήνα της στρατηγικής της Λισαβόνας. Η Επιτροπή έθεσε ένα νέο όριο ασφαλείας (safe harbour) ύψους 1,5 εκατ. ευρώ ανά στοχευόμενη ΜΜΕ, που συνιστά αύξηση 50 %. Η Επιτροπή δέχεται, κατ' αρχήν, ότι κάτω από το όριο αυτό υπάρχει έλλειψη εναλλακτικών μέσων χρηματοδότησης από χρηματοπιστωτικές αγορές (δηλαδή ότι υπάρχει δυσλειτουργία της αγοράς). Επίσης, στον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία έχουν συμπεριληφθεί οι ενισχύσεις για επιχειρηματικά κεφάλαια.

Στις μειονεκτούσες περιοχές, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν επενδυτικές ενισχύσεις για τη δημιουργία μιας νέας εγκατάστασης, μέσω της επέκτασης υφιστάμενης εγκατάστασης ή της διαφοροποίησης σε νέα προϊόντα βάσει των κατευθυντηρίων γραμμών για τις περιφερειακές ενισχύσεις 2007-2013⁽³⁾ που ισχύουν από τον Ιανουάριο του 2007.

Οι κατευθυντήριες γραμμές για τις περιφερειακές ενισχύσεις 2007-2013 θεσπίζουν επίσης ένα νέο είδος ενισχύσεων που αφορά την παροχή κινήτρων για τη στήριξη νέων επιχειρήσεων καθώς και εκείνων που διανύουν το πρώτο στάδιο ανάπτυξης στις ενισχυόμενες περιφέρειες.

Στο πλαίσιο των υφιστάμενων κοινοτικών κατευθυντηρίων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων⁽⁴⁾, τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να χορηγούν ενισχύσεις σε εταιρείες που ζητούν δημόσια στήριξη. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη μπορούν να κοινοποιούν καθεστώτα ενισχύσεων διάσωσης ή/και αναδιάρθρωσης για ΜΜΕ.

Βάσει των υφιστάμενων δυνατοτήτων χορήγησης κρατικών ενισχύσεων, η Επιτροπή έχει ήδη εγκρίνει μεγάλο αριθμό καθεστώτων τα οποία είναι δυνατό να χρησιμοποιήσουν τα κράτη μέλη ώστε να ανταποκριθούν στην τρέχουσα χρηματοπιστωτική κατάσταση.

4. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 87 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 3 ΣΤΟΙΧΕΙΟ Β)

4.1. Γενικές αρχές

Το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο β) της συνθήκης ορίζει ότι η Επιτροπή μπορεί να κηρύξει συμβιβασίμες με την κοινή αγορά ενισχύσεις που προορίζονται για την «άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους». Στο πλαίσιο αυτό, το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έχει αποφανθεί ότι η διαταραχή πρέπει να θίγει το σύνολο της οικονομίας του οικείου κράτους μέλους και όχι απλώς μία από τις περιφέρειες ή τα τμήματα του εδάφους του. Τούτο, εξάλλου, συνάδει με την ανάγκη να ερμηνευθεί στενά κάθε κατά παρέκκλιση διάταξη, όπως το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο β) της συνθήκης⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ C 155 της 20.6.2008, σ. 10.

⁽²⁾ ΕΕ C 194 της 18.8.2006, σ. 2.

⁽³⁾ ΕΕ C 54 της 4.3.2006, σ. 13.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 244 της 1.10.2004, σ. 2.

⁽⁵⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-132/96 και T-143/96 *Freistaat Sachsen και Volkswagen AG κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1999, σ. II-3663, σκέψη 167.

Τη στενή αυτή ερμηνεία εφαρμόζει με συνέπεια η Επιτροπή ⁽¹⁶⁾ κατά τη λήψη αποφάσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή εκτιμά ότι πέραν της επείγουσας στήριξης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η τρέχουσα παγκόσμια κρίση απαιτεί την ανάληψη έκτακτης δράσης.

Η κρίση θα πλήξει όλα τα κράτη μέλη, μολονότι κατά διαφορετικό τρόπο και σε διαφορετικό βαθμό το καθένα, ενώ είναι πιθανό να αυξηθεί η ανεργία, να μειωθεί η ζήτηση και να επιδεινωθούν οι δημοσιονομικές θέσεις.

Λόγω της σοβαρότητας της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης, καθώς και των επιπτώσεών της στη συνολική οικονομία των κρατών μελών, η Επιτροπή κρίνει ότι η χορήγηση ορισμένων κατηγοριών κρατικών ενισχύσεων, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, είναι δικαιολογημένη για την αντιμετώπιση των δυσχερειών αυτών και ότι μπορεί να θεωρηθεί ότι οι ενισχύσεις αυτές συμβιβάζονται με την κοινή αγορά κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο β) της συνθήκης.

Επομένως, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να αποδείξουν ότι τα μέτρα κρατικής ενίσχυσης που κοινοποιούνται στην Επιτροπή με βάση το παρόν πλαίσιο είναι απαραίτητα, κατάλληλα και αναλογικά για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους και ότι τηρούνται πλήρως όλοι οι όροι.

4.2. Περιορισμένο συμβιβασίμο ποσό της ενίσχυσης

4.2.1. Το υφιστάμενο πλαίσιο

Το άρθρο 2 του κανονισμού για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (*de minimis*), αναφέρει ότι:

«Τα μέτρα ενίσχυσης που πληρούν τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στις παραγράφους 2 έως 5 του παρόντος άρθρου θεωρείται ότι δεν ανταποκρίνονται σε όλα τα κριτήρια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης και, συνεπώς, δεν υπόκεινται στην υποχρέωση κοινοποίησης που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης.»

Το σύνολο των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που χορηγούνται σε μία δεδομένη επιχείρηση δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό των 200 000 ευρώ σε οποιαδήποτε περίοδο τριών οικονομικών ετών. Το συνολικό ποσό ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που χορηγείται σε μια δεδομένη επιχείρηση η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα των οδικών μεταφορών δεν επιτρέπεται να υπερβεί τις 100 000 ευρώ σε οποιαδήποτε περίοδο τριών οικονομικών ετών. Τα εν λόγω ανώτατα όρια ισχύουν ανεξαρτήτως της μορφής της ήσσονος σημασίας ενίσχυσης ή του επιδιωκόμενου στόχου και χωρίς να έχει σημασία εάν η ενίσχυση που χορηγείται από το οικείο κράτος μέλος χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει με πόρους κοινοτικής προέλευσης. Η κρίσιμη χρονική περίοδος καθορίζεται με βάση το οικονομικό έτος όπως αυτό εφαρμόζεται από την οικεία επιχείρηση στο εκάστοτε κράτος μέλος.»

4.2.2. Νέο μέτρο

Η χρηματοπιστωτική κρίση δεν διγεί μόνο διαρθρωτικά ασθενείς εταιρείες, αλλά και εταιρείες οι οποίες θα βρεθούν αντιμέτωπες με ένα ξαφνικό έλλειμμα ή ακόμη και τη μη διαθεσιμότητα πιστώσεων. Η βελτίωση της χρηματοπιστωτικής κατάστασης των εταιρειών αυτών θα έχει θετικές συνέπειες σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή οικονομία.

Συνεπώς, λόγω της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης, κρίνεται αναγκαίο να επιτραπεί προσωρινά η χορήγηση ενισχύσεων περιορισμένου ύψους οι οποίες, παρά ταύτα, θα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης, εφόσον υπερβαίνουν το όριο που αναφέρεται στον κανονισμό για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.

Η Επιτροπή θα θεωρεί τις κρατικές ενισχύσεις αυτού του είδους συμβιβασίμες με την κοινή αγορά βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο β) της συνθήκης, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

⁽¹⁶⁾ Απόφαση 98/490/ΕΚ της Επιτροπής στην υπόθεση C 47/96 *Crédit Lyonnais* (ΕΕ L 221 της 8.8.1998, σ. 28) σημείο 10.1· απόφαση 2005/345/ΕΚ της Επιτροπής στην υπόθεση C 28/02 *Bankgesellschaft Berlin* (ΕΕ L 116 της 4.5.2005, σ. 1) σημεία 153 και επόμενα και απόφαση 2008/263/ΕΚ της Επιτροπής στην υπόθεση C 50/06 *BAWAG* (ΕΕ L 83 της 26.3.2008, σ. 7) σημείο 166. Βλ. απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση NN 70/07 *Northern Rock* (ΕΕ C 43 της 16.2.2008, σ. 1), απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση NN 25/08 *Ενίσχυση διάσωσης προς την WestLB* (ΕΕ C 189 της 26.7.2008, σ. 3) και απόφαση της Επιτροπής της 4ης Ιουνίου 2008 στην υπόθεση C 9/08 *SachsenLB* η οποία δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί.

- α) η ενίσχυση δεν υπερβαίνει επιχορήγηση σε μετρητά ύψους 500 000 ευρώ ανά επιχείρηση. Όλα τα αριθμητικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται είναι ακαθάριστα, δηλαδή προ της αφαίρεσης φόρων ή άλλης επιβάρυνσης. Σε περίπτωση που η ενίσχυση χορηγείται σε μορφή άλλη από εκείνη της επιχορήγησης, το ποσό της ενίσχυσης είναι το ακαθάριστο ισοδύναμο επιχορήγησης της ενίσχυσης,
- β) η ενίσχυση χορηγείται υπό τη μορφή καθεστώτος,
- γ) η ενίσχυση χορηγείται μόνο σε επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές ⁽¹⁷⁾ την 1η Ιουλίου 2008. Μπορεί να χορηγείται σε επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές κατά την ημερομηνία εκείνη, αλλά κατέστησαν προβληματικές στη συνέχεια συνεπεία της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης,
- δ) το καθεστώς ενισχύσεων δεν εφαρμόζεται σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αλιείας,
- ε) η ενίσχυση δεν αποτελεί εξαγωγική ενίσχυση ούτε σε ενίσχυση που ευνοεί τα εγχώρια προϊόντα έναντι των εισαγομένων,
- στ) η ενίσχυση χορηγείται μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2010,
- ζ) πριν από τη χορήγηση της ενίσχυσης, το κράτος μέλος λαμβάνει δήλωση από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση, σε γραπτή ή ηλεκτρονική μορφή, σχετικά με οποιαδήποτε άλλη ενίσχυση ή σπονδος σημασίας και ενίσχυση που αφορά το παρόν μέτρο η οποία ελήφθη εντός του τρέχοντος φορολογικού έτους. Το κράτος μέλος επιβεβαιώνει ότι η ενίσχυση δεν θα οδηγήσει το συνολικό ποσό των ενισχύσεων που ελήφθησαν από την επιχείρηση κατά την περίοδο 1ης Ιανουαρίου 2008 έως 31 Δεκεμβρίου 2010 σε επίπεδο υψηλότερο του ορίου των 500 000 ευρώ,
- η) το καθεστώς ενισχύσεων δεν εφαρμόζεται σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην πρωτογενή παραγωγή γεωργικών προϊόντων ⁽¹⁸⁾. Μπορεί να εφαρμόζεται σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη μεταποίηση και την εμπορία γεωργικών προϊόντων ⁽¹⁹⁾ εκτός εάν το ύψος της ενίσχυσης καθορίζεται βάσει της τιμής ή της ποσότητας των προϊόντων αυτών τα οποία αγοράζονται από πρωτογενείς παραγωγούς ή κυκλοφορούν στην αγορά από τις οικείες επιχειρήσεις, ή εάν η ενίσχυση χορηγείται υπό την προϋπόθεση ότι μετακυλύεται εν όλω ή εν μέρει στους πρωτογενείς παραγωγούς.

4.3. Ενισχύσεις υπό μορφή εγγυήσεων

4.3.1. Το υφιστάμενο πλαίσιο

Η ανακοίνωση της Επιτροπής για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ στις κρατικές ενισχύσεις με τη μορφή εγγυήσεων έχει σκοπό να προσφέρει πιο διεξοδική καθοδήγηση στα κράτη μέλη για τις αρχές που σκοπεύει να χρησιμοποιήσει η Επιτροπή ως βάση για την ερμηνεία των άρθρων 87 και 88 και την εφαρμογή τους στις κρατικές εγγυήσεις. Ειδικότερα, στην ανακοίνωση ορίζονται οι προϋποθέσεις βάσει των οποίων θεωρείται ότι δεν υφίσταται κρατική ενίσχυση. Δεν παρέχονται κριτήρια συμβατότητας για την αξιολόγηση των εγγυήσεων.

4.3.2. Νέο μέτρο

Για να ενισχυθεί περαιτέρω η πρόσβαση σε χρηματοδότηση και να μειωθεί η σημερινή μεγάλη απροθυμία ανάληψης κινδύνων εκ μέρους των τραπεζών, οι επιδοτούμενες εγγυήσεις δανείων για περιορισμένη χρονική διάρκεια μπορούν να αποτελέσουν μια ενδεδειγμένη και στοχοθετημένη λύση που θα προσφέρει στις επιχειρήσεις ευκολότερη πρόσβαση σε χρηματοδότηση.

⁽¹⁷⁾ Για τους σκοπούς της παρούσας ανακοίνωσης, η προβληματική επιχείρηση ορίζεται ως εξής:

— Για τις μεγάλες επιχειρήσεις, προβληματική επιχείρηση όπως ορίζεται στο σημείο 2.1 των κοινοτικών κατευθυντηρίων γραμμών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων.

— Για τις ΜΜΕ, προβληματική επιχείρηση όπως ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 7 του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία.

⁽¹⁸⁾ Όπως ορίζεται στο άρθρο 2 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1857/2006 της 15ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης στις κρατικές ενισχύσεις προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής γεωργικών προϊόντων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 70/2001 (ΕΕ L 358 της 16.12.2006, σ. 3).

⁽¹⁹⁾ Όπως ορίζεται στο άρθρο 2 παράγραφος 3 και στο άρθρο 2 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1857/2006.

Η Επιτροπή θα θεωρήσει αυτή την κρατική ενίσχυση συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο β) της συνθήκης, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) για ΜΜΕ, τα κράτη μέλη χορηγούν έκπτωση μέχρι 25 % επί της ετήσιας προμήθειας που πρέπει να καταβάλλεται για νέες εγγυήσεις, χορηγούμενες σύμφωνα με τις διατάξεις για την προμήθεια ασφαλείας που καθορίζονται στο παράρτημα ⁽²⁰⁾,
- β) για μεγάλες εταιρείες, τα κράτη μέλη χορηγούν επίσης, για τις νέες εγγυήσεις, έκπτωση μέχρι 15 % επί της ετήσιας προμήθειας που υπολογίζεται βάσει του ίδιου ορίου ασφαλείας που καθορίζεται στο παράρτημα,
- γ) όταν το στοιχείο ενίσχυσης στα καθεστώτα εγγυήσεων υπολογίζεται με μεθόδους που αποδέχθηκε ήδη η Επιτροπή μετά την κοινοποίησή τους βάσει κανονισμού που έχει εκδώσει η Επιτροπή στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων ⁽²¹⁾, τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να χορηγούν ανάλογη μείωση μέχρι το 25 % της ετήσιας προμήθειας που πρέπει να καταβληθεί για νέες εγγυήσεις για τις ΜΜΕ και μέχρι το 15 % για τις μεγάλες εταιρείες,
- δ) το μέγιστο ύψος των δανείων δεν υπερβαίνει το ετήσιο μισθολογικό κόστος του δικαιούχου (συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιβαρύνσεων, καθώς και του κόστους του προσωπικού που εργάζεται στους χώρους της εταιρείας, αλλά επίσημα περιλαμβάνεται στις μισθοδοτικές καταστάσεις υπεργολάβων) για το 2008. Στην περίπτωση εταιρειών που δημιουργήθηκαν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2008, το μέγιστο ύψος των δανείων δεν πρέπει να υπερβαίνει το κατ' εκτίμηση μισθολογικό κόστος για τα δύο πρώτα έτη λειτουργίας,
- ε) εγγυήσεις χορηγούνται μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2010 το αργότερο,
- στ) η εγγύηση δεν υπερβαίνει το 90 % του δανείου για τη διάρκειά του,
- ζ) η εγγύηση μπορεί να αφορά τόσο δάνεια για επενδύσεις όσο και δάνεια για κεφάλαια κίνησης,
- η) Η έκπτωση επί της προμήθειας εγγύησης εφαρμόζεται για μέγιστη περίοδο δύο ετών από τη στιγμή χορήγησης της εγγύησης. Αν η διάρκεια του υποκείμενου δανείου υπερβαίνει τα δύο έτη, τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόσουν τις προμήθειες ασφαλείας που προβλέπονται στο παράρτημα για μέγιστη επιπλέον περίοδο οκτώ ετών χωρίς έκπτωση,
- θ) η εγγύηση χορηγείται σε επιχειρήσεις οι οποίες δεν ήταν προβληματικές ⁽²²⁾ την 1η Ιουλίου 2008. Μπορεί να χορηγηθεί σε επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές κατά την ημερομηνία αυτή αλλά κατέστησαν προβληματικές στη συνέχεια συνεπεία της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

4.4. Ενισχύσεις υπό τη μορφή επιδοτούμενου επιτοκίου

4.4.1. Το υφιστάμενο πλαίσιο

Η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης ⁽²³⁾ καθορίζει μια μέθοδο για τον υπολογισμό του επιτοκίου αναφοράς με βάση το διατραπεζικό επιτόκιο δανεισμού ενός έτους (IBOR) προσαυξημένο κατά περιθώρια κυμαινόμενα από 60 έως 1 000 μονάδες βάσης, ανάλογα με την πιστοληπτική ικανότητα της εταιρείας και το επίπεδο των παρεχόμενων εξασφαλίσεων. Η μέθοδος υπολογισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης μπορεί να τροποποιηθεί από την Επιτροπή ώστε να αντανakλά τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά. Όταν τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τη μέθοδο υπολογισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης που προβλέπεται στην ισχύουσα κατά το χρόνο χορήγησης του δανείου ανακοίνωση της Επιτροπής και συμμορφώνονται με τους όρους που θεσπίζονται στην εν λόγω ανακοίνωση, το επιτόκιο δεν περιλαμβάνει, κατ' αρχήν, στοιχείο κρατικής ενίσχυσης.

⁽²⁰⁾ Οι προμήθειες που αναφέρονται στο παράρτημα εστιάζουν επακριβέστερα τις διατάξεις για την προμήθεια ασφαλείας (safe-harbour) της ανακοίνωσης της Επιτροπής για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή εγγυήσεων (ΕΕ C 155 της 20.6.2008), λαμβανομένων υπόψη των διαφόρων επιπέδων εξασφάλισης. Μπορούν επίσης να χρησιμοποιούνται ως κριτήριο αναφοράς για τον υπολογισμό του συμβατού στοιχείου ενίσχυσης για τα μέτρα εγγυήσεων που εμπίπτουν στο σημείο 4.2 του παρόντος πλαισίου.

Ο υπολογισμός των προμηθειών ασφαλείας βασίζεται στα περιθώρια που προβλέπονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (ΕΕ C 14 της 19.1.2008, σ. 6), λαμβανομένης υπόψη πρόσθετης μείωσης 20 μονάδων βάσης (βλ. υποσημείωση 11 της ανωτέρω ανακοίνωσης). Ωστόσο, για κάθε κατηγορία πιστοληπτικής βαθμολογίας, ως προμήθεια ασφαλείας, όπως καθορίζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή εγγυήσεων (ΕΕ C 155 της 20.6.2008), παρέμεινε το ανώτατο επίπεδο της προμήθειας που προβλέπεται για κάθε κατηγορία. Όσον αφορά τον ορισμό των διαφόρων επιπέδων εξασφάλισης, βλ. υποσημείωση 2 σελίδα 3 της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (ΕΕ C 14 της 19.1.2008, σ. 6).

⁽²¹⁾ Όπως ο γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία ή ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1628/2006 της Επιτροπής ή ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1857/2006 της Επιτροπής υπό τον όρο ότι η εγκρίσιμα μέθοδος αναφέρεται ρητά στον τύπο των εγγυήσεων και στον τύπο των σχετικών συναλλαγών.

⁽²²⁾ Βλέπε υποσημείωση 17.

⁽²³⁾ ΕΕ C 14 της 19.1.2008, σ. 6.

4.4.2. Νέο μέτρο

Οι εταιρείες μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εξεύρεση χρηματοδότησης στις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς. Συνεπώς, η Επιτροπή θα αποδέχεται τη χορήγηση δημόσιων ή ιδιωτικών δανείων με επιτόκιο που είναι τουλάχιστον ίσο με το επιτόκιο ημερήσιου δανεισμού (overnight) της κεντρικής τράπεζας προσαυξημένο με ασφάλιστρο ίσο με τη μέση διαφορά μεταξύ του μέσου ετήσιου διατραπεζικού επιτοκίου και του μέσου επιτοκίου μιας ημέρας της κεντρικής τράπεζας για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2007 έως 30 Ιουνίου 2008, προσαυξημένο με το ασφάλιστρο πιστωτικού κινδύνου που αντιστοιχεί στο προφίλ κινδύνου του αποδέκτη, όπως ορίζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης.

Το στοιχείο ενίσχυσης που περιέχεται στη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου αυτού και του επιτοκίου αναφοράς που καθορίζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης θα θεωρείται προσωρινά ότι συμβιβάζεται με τη συνθήκη βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο β), εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) η μέθοδος αυτή εφαρμόζεται σε όλες τις συμβάσεις που συνάπτονται μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2010 το αργότερο. Μπορεί να καλύπτει δάνεια οποιασδήποτε διάρκειας. Τα μειωμένα επιτόκια μπορούν να εφαρμοστούν για καταβολές επιτοκίων πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2012⁽²⁴⁾. Μετά την ημερομηνία αυτή εφαρμόζεται επιτόκιο τουλάχιστον ίσο με το επιτόκιο που ορίζεται στην ανακοίνωση σχετικά με το επιτόκιο αναφοράς και προεξόφλησης,
- β) η ενίσχυση χορηγείται σε επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές την 1η Ιουλίου 2008⁽²⁵⁾. Μπορεί να χορηγηθεί σε επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές κατά την ημερομηνία αυτή αλλά κατέστησαν προβληματικές στη συνέχεια λόγω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης.

4.5. Ενισχύσεις για την παραγωγή πράσινων προϊόντων

4.5.1. Το υφιστάμενο πλαίσιο

Η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης⁽²⁶⁾ καθορίζει μια μέθοδο για τον υπολογισμό του επιτοκίου αναφοράς με βάση το διατραπεζικό επιτόκιο δανεισμού ενός έτους (IBOR) προσαυξημένο κατά περιθώρια κυμαινόμενα από 60 έως 1 000 μονάδες βάσης, ανάλογα με την πιστοληπτική ικανότητα της εταιρείας και το επίπεδο των παρεχόμενων εξασφαλίσεων. Η μέθοδος υπολογισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης μπορεί να τροποποιηθεί από την Επιτροπή ώστε να αντανάκλα τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά. Όταν τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τη μέθοδο υπολογισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης που προβλέπεται στην ισχύουσα κατά το χρόνο χορήγησης του δανείου ανακοίνωση της Επιτροπής και συμμορφώνονται με τους όρους που θεσπίζονται στην εν λόγω ανακοίνωση, το επιτόκιο δεν περιλαμβάνει, κατ' αρχήν, στοιχείο κρατικής ενίσχυσης.

4.5.2. Νέο μέτρο

Λόγω της σημερινής χρηματοπιστωτικής κρίσης, οι εταιρείες αντιμετωπίζουν επίσης μεγαλύτερες δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση σε χρηματοδότηση για την παραγωγή προϊόντων φιλικότερων προς το περιβάλλον. Οι ενισχύσεις υπό μορφή εγγυήσεων μπορεί να μην είναι επαρκείς για τη χρηματοδότηση δαπανηρών έργων που αποσκοπούν σε αυξημένη προστασία του περιβάλλοντος προσαρμοζόμενων εσπευσμένα σε μελλοντικές προδιαγραφές που δεν έχουν ακόμη τεθεί σε ισχύ ή εφαρμόζοντας ακόμη πιο νεωτεριστικές προδιαγραφές.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων θα πρέπει να παραμείνει προτεραιότητα παρά τη χρηματοπιστωτική κρίση. Η παραγωγή φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων, μεταξύ των οποίων και προϊόντων χαμηλής κατανάλωσης ενέργειας, είναι προς το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον και έχει μεγάλη σημασία να μην παρεμποδιστεί από τη χρηματοπιστωτική κρίση αυτός ο στόχος.

Ως εκ τούτου, επιπρόσθετα μέτρα υπό τη μορφή επιδοτούμενων δανείων θα μπορούσαν να ενθαρρύνουν την παραγωγή «πράσινων προϊόντων». Εντούτοις, τα επιδοτούμενα δάνεια μπορεί να επιφέρουν σοβαρές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και για το λόγο αυτό θα πρέπει να περιορίζονται σε ειδικές καταστάσεις και στοχοθετημένες επενδύσεις.

⁽²⁴⁾ Τα κράτη μέλη που επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν αυτή τη δυνατότητα πρέπει να δημοσιεύουν στο Διαδίκτυο τα καθημερινά ημερήσια επιτόκια και να τα γνωστοποιούν στην Επιτροπή.

⁽²⁵⁾ Βλέπε υποσημείωση 17.

⁽²⁶⁾ ΕΕ C 14 της 19.1.2008, σ. 6.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι για περιορισμένο χρονικό διάστημα τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να χορηγούν ενισχύσεις υπό μορφή μείωσης επιτοκίου.

Η Επιτροπή θα θεωρήσει ότι συμβιβάζεται με την κοινή αγορά βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 εδάφιο β) της συνθήκης κάθε επιδότηση επιτοκίου για επενδυτικά δάνεια η οποία πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) η ενίσχυση αφορά επενδυτικά δάνεια για τη χρηματοδότηση έργων σχετικών με την παραγωγή νέων προϊόντων που βελτιώνουν σημαντικά την προστασία του περιβάλλοντος,
- β) η ενίσχυση είναι αναγκαία για την εκκίνηση ενός νέου έργου. Στην περίπτωση έργων που ήδη υπάρχουν, ενίσχυση μπορεί να χορηγηθεί αν καταστεί αναγκαίο, λόγω της νέας οικονομικής κατάστασης, για τη συνέχιση του έργου,
- γ) η ενίσχυση χορηγείται μόνο για έργα σχετικά με την παραγωγή προϊόντων όπου θα προβλέπεται είτε η εσπευσμένη προσαρμογή σε μελλοντικά κοινοτικά πρότυπα είτε η εφαρμογή ακόμη πιο νεωτεριστικών προτύπων ⁽²⁷⁾ προϊόντων που θα αυξάνουν το επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας και τα οποία δεν έχουν ακόμη τεθεί σε ισχύ,
- δ) όσον αφορά προϊόντα για τα οποία θα προβλέπεται εσπευσμένη προσαρμογή σε μελλοντικά κοινοτικά πρότυπα ή εφαρμογή ακόμη πιο νεωτεριστικών προτύπων, η επένδυση πρέπει να αρχίσει πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2010 το αργότερο με στόχο η παραγωγή να τεθεί στην αγορά τουλάχιστον δύο έτη πριν από την έναρξη ισχύος του προτύπου,
- ε) τα δάνεια μπορούν να καλύπτουν το κόστος επενδύσεων σε υλικά και άυλα στοιχεία ενεργητικού ⁽²⁸⁾ με εξαίρεση δάνεια για επενδύσεις που αφορούν παραγωγική ικανότητα άνω του 3 % σε αγορές προϊόντων ⁽²⁹⁾ στις οποίες ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης, κατά την τελευταία πενταετία πριν από την έναρξη της επένδυσης, της φαινομένης κατανάλωσης στην αγορά ΕΟΧ, υπολογιζόμενος σε δεδομένα που αφορούν την αξία, παρέμεινε κάτω από το μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου κατά την ίδια πενταετή περίοδο αναφοράς,
- στ) τα δάνεια χορηγούνται μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2010 το αργότερο,
- ζ) για τον υπολογισμό της ενίσχυσης, σημείο εκκίνησης πρέπει να είναι ο ατομικός συντελεστής του δικαιούχου που υπολογίζεται βάσει της μεθόδου που περιλαμβάνεται στο σημείο 4.4.2 της παρούσας ανακοίνωσης. Βάσει της μεθόδου αυτής, η εταιρεία μπορεί να τύχει μείωσης επιτοκίου της τάξης του:
 - 25 % για τις μεγάλες εταιρείες,
 - 50 % για τις ΜΜΕ.
- η) το επιδοτούμενο επιτόκιο εφαρμόζεται κατά μέγιστη περίοδο δύο ετών από το χρόνο χορήγησης του δανείου,
- θ) η μείωση του επιτοκίου μπορεί να εφαρμόζεται σε δάνεια χορηγούμενα από το κράτος ή από δημόσια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθώς και σε δάνεια χορηγούμενα από ιδιωτικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι δεν θα υπάρξουν διακρίσεις μεταξύ των δημόσιων και των ιδιωτικών οντοτήτων,
- ι) η ενίσχυση χορηγείται σε επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές ⁽³⁰⁾ την 1η Ιουλίου 2008. Μπορεί να χορηγείται σε επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές την ημερομηνία αυτή αλλά κατέστησαν προβληματικές αργότερα λόγω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης,
- κ) τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η ενίσχυση δεν μεταβιβάζεται άμεσα ή έμμεσα σε χρηματοπιστωτικούς φορείς.

⁽²⁷⁾ Μελλοντικό κοινοτικό πρότυπο προϊόντων σημαίνει ένα υποχρεωτικό κοινοτικό πρότυπο που καθορίζει τα επίπεδα τα οποία πρέπει να επιτευχθούν από περιβαλλοντική άποψη για προϊόντα πωλούμενα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το οποίο έχει θεσπιστεί αλλά δεν έχει ακόμη τεθεί σε ισχύ.

⁽²⁸⁾ Όπως ορίζονται στο σημείο 70 των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος.

⁽²⁹⁾ Όπως ορίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 69 των κατευθυντήριων γραμμών για τις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα 2007-2013.

⁽³⁰⁾ Βλέπε υποσημείωση 17.

4.6. Μέτρα χορήγησης επιχειρηματικών κεφαλαίων

4.6.1. Το υφιστάμενο πλαίσιο

Οι κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται για την προώθηση των επενδύσεων επιχειρηματικών κεφαλαίων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, θεσπίζουν τους όρους βάσει των οποίων οι κρατικές ενισχύσεις που στηρίζουν τις επενδύσεις επιχειρηματικών κεφαλαίων μπορούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 3 της συνθήκης.

Βάσει της πείρας που αποκτήθηκε από την εφαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται για την προώθηση των επενδύσεων επιχειρηματικών κεφαλαίων σε ΜΜΕ, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν υφίσταται γενική ανεπάρκεια στην κοινοτική αγορά επιχειρηματικών κεφαλαίων. Δέχεται, όμως, ότι υπάρχουν ελλείψεις όσον αφορά ορισμένα είδη επενδύσεων για συγκεκριμένα στάδια ανάπτυξης των επιχειρήσεων οι οποίες οφείλονται στην ατελή αντιστοίχιση της προσφοράς επιχειρηματικών κεφαλαίων με τη ζήτηση και μπορούν να περιγραφούν γενικότερα ως «έλλειμμα ιδίων κεφαλαίων».

Το σημείο 4.3. των κατευθυντηρίων γραμμών ορίζει ότι για τα τμήματα χρηματοδότησης που δεν υπερβαίνουν το 1,5 εκατ. ευρώ ανά στοχευόμενη ΜΜΕ και ανά δωδεκάμηνη περίοδο, υπό ορισμένες προϋποθέσεις η ανεπάρκεια της αγοράς τεκμαίρεται και δεν χρειάζεται να αποδειχθεί από τα κράτη μέλη.

Το σημείο 5.1 α) των ιδίων κατευθυντηρίων γραμμών ορίζει ότι: «Η Επιτροπή έχει επίγνωση των συνεχών διακυμάνσεων της αγοράς επιχειρηματικών κεφαλαίων και του συν τω χρόνω δημιουργούμενου ελλείμματος ιδίων κεφαλαίων, καθώς και του διαφορετικού βαθμού στον οποίο επηρεάζονται οι επιχειρήσεις από τις ανεπάρκειες της αγοράς ανάλογα με το μέγεθός τους, το στάδιο ανάπτυξης των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων και του οικονομικού κλάδου στον οποίο δραστηριοποιούνται. Συνεπώς, η Επιτροπή είναι διατεθειμένη να κηρύξει συμβιβασμό με την κοινή αγορά τα μέτρα επιχειρηματικών κεφαλαίων που προβλέπουν επενδύσεις τα τμήματα των οποίων υπερβαίνουν το όριο του 1,5 εκατ. ευρώ ανά επιχείρηση και ανά έτος, εφόσον η ανεπάρκεια της αγοράς τεκμηριώνεται δεόντως».

4.6.2. Προσωρινή προσαρμογή των ισχυόντων κανόνων

Η αναταραχή στις χρηματαγορές επηρέασε αρνητικά την αγορά επιχειρηματικών κεφαλαίων κατά τα αρχικά στάδια ανάπτυξης των ΜΜΕ περιορίζοντας τη διαθεσιμότητα επιχειρηματικών κεφαλαίων. Λόγω των άκρως αυξημένων σήμερα εικαζόμενων κινδύνων που σχετίζονται με τα επιχειρηματικά κεφάλαια και συνδέονται με την αβεβαιότητα που απορρέει από ενδεχομένως χαμηλότερες προσδοκίες απόδοσης, οι επενδυτές έχουν επί του παρόντος την τάση να επενδύουν σε ασφαλέστερα περιουσιακά στοιχεία οι κίνδυνοι των οποίων είναι ευκολότερο να αξιολογηθούν σε σύγκριση με εκείνους που συνδέονται με τις επενδύσεις επιχειρηματικών κεφαλαίων. Εξάλλου, ο μη ρευστοποιήσιμος χαρακτήρας των επενδύσεων επιχειρηματικών κεφαλαίων αποδείχθηκε ότι σήμερα λειτουργεί ως ένα ακόμη αντικίνητρο για τους επενδυτές. Αποδεικνύεται ότι η προκύπτουσα περιορισμένη ρευστότητα βάσει των συνθηκών που επικρατούν σήμερα στην αγορά διεύρυνε το έλλειμμα ιδίων κεφαλαίων για τις ΜΜΕ. Κρίνεται συνεπώς σκόπιμο να αυξηθεί προσωρινά το όριο ασφαλείας για τις επενδύσεις επιχειρηματικών κεφαλαίων, ώστε να αντιμετωπιστεί αυτό το αυξημένο έλλειμμα ιδίων κεφαλαίων και να μειωθεί προσωρινά στο 30 % το ποσοστό της ελάχιστης συμμετοχής του ιδιώτη επενδυτή ακόμη και στην περίπτωση των μέτρων που αφορούν ΜΜΕ που βρίσκονται σε μη ενισχυόμενους τομείς.

Συνεπώς, με βάση το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο β) της συνθήκης, ορισμένα όρια που περιλαμβάνονται στις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται για την προώθηση των επενδύσεων επιχειρηματικών κεφαλαίων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις προσαρμόζονται προσωρινά έως τις 31 Δεκεμβρίου 2010 ως εξής:

- α) όσον αφορά το σημείο 4.3.1: τα μέγιστα αποδεκτά τμήματα χρηματοδότησης αυξάνονται σε 2.5 εκατ. ευρώ από 1.5 εκατ. ευρώ ανά στοχευόμενη ΜΜΕ και ανά δωδεκάμηνη περίοδο,
- β) όσον αφορά το σημείο 4.3.4: το ελάχιστο ποσό χρηματοδότησης που παρέχουν οι ιδιώτες επενδυτές είναι 30 % τόσο εντός όσο και εκτός ενισχυόμενων περιοχών,
- γ) άλλοι όροι που θεσπίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές εξακολουθούν να εφαρμόζονται,
- δ) η προσωρινή αυτή προσαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών δεν ισχύει για μέτρα χορήγησης επιχειρηματικών κεφαλαίων που καλύπτονται από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία,
- ε) τα κράτη μέλη μπορεί να προσαρμόσουν τα εγκριθέντα καθεστώτα ώστε να αντιστοιχούν στην προσωρινή προσαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών.

4.7. Σώρευση

Τα ανώτατα όρια ενίσχυσης που καθορίζονται βάσει της παρούσας ανακοίνωσης εφαρμόζονται ανεξαρτήτως του αν η στήριξη για το ενισχυόμενο σχέδιο χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από κρατικούς πόρους ή χρηματοδοτείται εν μέρει από την Κοινότητα.

Τα προσωρινά μέτρα ενίσχυσης που προβλέπονται στην παρούσα ανακοίνωση δεν μπορούν να σωρευθούν με ενισχύσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού ήσσονος σημασίας (*de minimis*) για τις ίδιες επιλέξιμες δαπάνες. Αν η επιχείρηση έχει ήδη λάβει ενίσχυση *de minimis* πριν από την έναρξη ισχύος αυτού του προσωρινού πλαισίου, το ποσό της ληφθείσας ενίσχυσης στο πλαίσιο των μέτρων που διέπονται από το σημείο 4.2 της παρούσας ανακοίνωσης και η ληφθείσα ενίσχυση *de minimis* δεν πρέπει να υπερβαίνουν το ποσό των 500 000 ευρώ μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 2008 και της 31ης Δεκεμβρίου 2010. Το ποσό των ενισχύσεων *de minimis* που ελήφθησαν από την 1η Ιανουαρίου 2008 πρέπει να αφαιρείται από το ποσό των συμβιβάσιμων ενισχύσεων που χορηγήθηκαν για τον ίδιο σκοπό βάσει των σημείων 4.3, 4.4, 4.5 ή 4.6.

Τα προσωρινά μέτρα ενίσχυσης μπορεί να σωρευθούν με άλλες συμβιβάσιμες ενισχύσεις ή με άλλες μορφές κοινοτικής χρηματοδότησης με την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι μέγιστες εντάσεις ενισχύσεων που αναφέρονται στις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές ή στους κανονισμούς απαλλαγής κατά κατηγορία.

5. ΜΕΤΡΑ ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΣΗΣ

5.1. Βραχυπρόθεσμη ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων

Η ανακοίνωση της Επιτροπής στα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 93 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ για την εφαρμογή των άρθρων 92 και 93 της συνθήκης στη βραχυπρόθεσμη ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων ⁽³¹⁾ ορίζει ότι οι εμπορεύσιμοι κίνδυνοι δεν μπορούν να καλυφθούν από ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων με τη στήριξη των κρατών μελών. Οι εμπορεύσιμοι κίνδυνοι είναι εμπορικοί και πολιτικοί κίνδυνοι σχετικά με κρατικούς και μη κρατικούς οφειλέτες που είναι εγκατεστημένοι στις χώρες που αναφέρονται στο παράρτημα της ανακοίνωσης, με μέγιστη περίοδο κινδύνου μικρότερη των δύο ετών. Οι κίνδυνοι που αφορούν οφειλέτες εγκατεστημένους στα κράτη μέλη και σε άλλα οκτώ μέλη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης θεωρούνται ως εμπορεύσιμοι.

Η Επιτροπή εκτιμά ότι, εξαιτίας της σημερινής χρηματοπιστωτικής κρίσης, η έλλειψη ικανότητας ασφάλισης ή αντασφάλισης δεν γίνεται αισθητή σε όλα τα κράτη μέλη, αλλά δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να μην υπάρχει, προσωρινά, σε ορισμένες χώρες, κάλυψη για εμπορεύσιμους κινδύνους.

Το σημείο 4.4 της ανακοίνωσης ορίζει ότι: «Στις περιπτώσεις αυτές, οι προσωρινά μη εμπορεύσιμοι κίνδυνοι μπορούν να αναληφθούν για λογαριασμό μίας κρατικής ή υποστηριζόμενης από το κράτος επιχείρησης ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων όσον αφορά μη εμπορεύσιμους κινδύνους που ασφαρίζονται για λογαριασμό ή με την εγγύηση του κράτους. Η ασφαλιστική επιχείρηση οφείλει, στο μέτρο του δυνατού, να εναρμονίζει τα ασφαλιστικά που επιβάλλει για τέτοιους κινδύνους με εκείνα τα οποία χρεώνουν σε άλλα μέρη ιδιωτικές εταιρείες ασφάλισης εξαγωγικών πιστώσεων για το υπό εξέταση είδος κινδύνου.

Οποιοδήποτε κράτος μέλος σκοπεύει να χρησιμοποιήσει την εν λόγω ρήτρα διαφυγής κοινοποιεί αμέσως στην Επιτροπή το σχέδιο απόφασής του. Η κοινοποίηση αυτή θα περιέχει έκθεση στην οποία θα αποδεικνύεται η αδυναμία κάλυψης των κινδύνων στην ιδιωτική ασφαλιστική αγορά προσκομίζοντας στοιχεία από δύο μεγάλους έγκυρους διεθνείς ιδιωτικούς ασφαλιστές εξαγωγικών πιστώσεων και ενός εθνικού ασφαλιστή, ώστε να δικαιολογείται η χρησιμοποίηση της ρήτρας διαφυγής. Θα πρέπει, επιπλέον, να περιέχει περιγραφή των προϋποθέσεων που πρέπει να πληρούν έναντι τέτοιων κινδύνων οι ασφαλιστές εξαγωγικών πιστώσεων που υποστηρίζονται από το Δημόσιο.

Εντός δύο μηνών από την παραλαβή της κοινοποίησης, η Επιτροπή θα εξετάζει αν η χρησιμοποίηση της “ρήτρας διαφυγής” πληροί τις παραπάνω προϋποθέσεις και συμβιβάζεται με τη συνθήκη.

Αν η Επιτροπή εκτιμήσει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χρησιμοποίηση της “ρήτρας διαφυγής”, η απόφασή της σχετικά με το συμβιβάσιμο περιορίζεται σε δύο έτη από την ημερομηνία λήψης της απόφασης, εφόσον οι συνθήκες της αγοράς που δικαιολογούν τη χρησιμοποίηση της “ρήτρας διαφυγής” δεν μεταβληθούν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου.

Επιπλέον, η Επιτροπή μπορεί, σε συνεννόηση με τα άλλα κράτη μέλη, να αναθεωρήσει τις προϋποθέσεις σχετικά με τη χρησιμοποίηση της “ρήτρας διαφυγής”. Μπορεί επίσης να αποφασίσει να τη διακόψει ή να την αντικαταστήσει με άλλο κατάλληλο σύστημα».

⁽³¹⁾ ΕΕ C 281 της 17.9.1997, σ. 4.

Οι διατάξεις αυτές, που είναι εφαρμοστέες σε μεγάλες επιχειρήσεις και ΜΜΕ, συνιστούν ενδεδειγμένο μέσο στη σημερινή οικονομική κατάσταση εάν τα κράτη μέλη θεωρούν ότι υφίσταται αδυναμία κάλυψης στην αγορά ιδιωτικής ασφάλισης για ορισμένους εμπορεύσιμους πιστωτικούς κινδύνους ή/και για ορισμένους αγοραστές προστασίας από κινδύνους.

Στο πλαίσιο αυτό, για να επιταχυνθεί η διαδικασία για τα κράτη μέλη, η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2010, ορισμένα κράτη μέλη μπορούν να αποδείξουν την έλλειψη αγοράς με την προσκόμιση επαρκών στοιχείων που να αποδεικνύουν την αδυναμία κάλυψης του κινδύνου στην αγορά ιδιωτικής ασφάλισης. Η προσφυγή στη ρήτρα διαφυγής θεωρείται σε κάθε περίπτωση δικαιολογημένη αν:

- ένας μεγάλος έγκυρος ιδιωτικός διεθνής ασφαλιστής εξαγωγικών πιστώσεων και ένας εθνικός ασφαλιστής πιστώσεων προσκομίσουν αποδεικτικά στοιχεία για την αδυναμία παρόμοιας κάλυψης, ή
- τουλάχιστον τέσσερις καθιερωμένοι εξαγωγείς στο κράτος μέλος προσκομίσουν στοιχεία που να αποδεικνύουν την άρνηση των ασφαλιστών να καλύψουν ορισμένες πράξεις.

Η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τα οικεία κράτη μέλη, θα διασφαλίσει την ταχεία έκδοση αποφάσεων σχετικά με την εφαρμογή της «ρήτρας διαφυγής».

5.2. Απλούστευση των διαδικασιών

Τα μέτρα κρατικής ενίσχυσης που αναφέρονται στην παρούσα ανακοίνωση πρέπει να κοινοποιούνται στην Επιτροπή. Εκτός από τα ουσιαστικά μέτρα που προβλέπονται στην παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή δεσμεύεται να διασφαλίζει την ταχεία έγκριση μέτρων ενίσχυσης που αφορούν την τρέχουσα κρίση σύμφωνα με την παρούσα ανακοίνωση, υπό τον όρο ότι το οικείο κράτος μέλος παρέχει στενή συνεργασία και πλήρη ενημέρωση.

Η δέσμευση αυτή θα συμπληρώσει την εξελισσόμενη διαδικασία, ενώ η Επιτροπή εκπονεί επί του παρόντος ορισμένες βελτιώσεις επί των γενικών διαδικασιών της στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, κυρίως για να καταστήσει δυνατή την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη λήψη αποφάσεων σε στενή συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη. Αυτή η γενική δέσμη μέτρων απλούστευσης πρέπει, ειδικότερα, να παγιώσει κοινές δεσμεύσεις της Επιτροπής και των κρατών μελών για βελτιωμένες και προβλέψιμες διαδικασίες σε κάθε φάση των ερευνών που διεξάγονται για κρατικές ενισχύσεις και να καταστήσει δυνατή την ταχύτερη έγκριση υποθέσεων που δεν δημιουργούν προβλήματα.

6. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Βάσει των διατάξεων του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου της 22ας Μαρτίου 1999 για την θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ⁽³²⁾ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ⁽³³⁾, τα κράτη μέλη υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις στην Επιτροπή.

Ως τις 31 Ιουλίου 2009, τα κράτη μέλη πρέπει να διαβιβάσουν στην Επιτροπή κατάλογο των καθεστώτων που θεσπίζονται βάσει της παρούσας ανακοίνωσης.

Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν ότι τηρούνται λεπτομερή αρχεία όσον αφορά τη χορήγηση ενισχύσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας ανακοίνωσης. Τα αρχεία αυτά, τα οποία πρέπει να περιλαμβάνουν όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία για να πιστοποιηθεί η τήρηση των αναγκαίων προϋποθέσεων, πρέπει να τηρηθούν για 10 έτη και να διαβιβαστούν στην Επιτροπή, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν λάβει πληροφοριακά στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι οι δικαιούχοι ενισχύσεων για τα μέτρα που προβλέπονται στα σημεία 4.2, 4.3, 4.4 και 4.5 δεν ήταν προβληματικές επιχειρήσεις την 1η Ιουλίου 2008.

Επί πλέον, τα κράτη μέλη πρέπει να υποβάλουν στην Επιτροπή έκθεση για τα μέτρα που θεσπίστηκαν βάσει της παρούσας ανακοίνωσης, μέχρι τις 31 Οκτωβρίου 2009. Ειδικότερα, η έκθεση πρέπει να περιλαμβάνει στοιχεία που να καταδεικνύουν την ανάγκη να διατηρήσει η Επιτροπή τα μέτρα στα οποία αναφέρεται η παρούσα ανακοίνωση και μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2009, καθώς και λεπτομερή στοιχεία για τα περιβαλλοντικά οφέλη των επιδοτούμενων δανείων. Τα κράτη μέλη διαβιβάζουν τα πληροφοριακά αυτά στοιχεία για κάθε μεταγενέστερο έτος κατά το οποίο εφαρμόζεται το τρέχον πλαίσιο, πριν από τις 31 Οκτωβρίου κάθε έτους.

⁽³²⁾ ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ. 1.

⁽³³⁾ ΕΕ L 140 της 30.4.2004, σ. 1.

Η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει πρόσθετες πληροφορίες για τις χορηγηθείσες ενισχύσεις και να ελέγξει αν τηρήθηκαν οι όροι που προβλέπονται στην απόφαση της Επιτροπής με την οποία εγκρίθηκε το μέτρο ενίσχυσης.

7. ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Η Επιτροπή αρχίζει να εφαρμόζει την παρούσα ανακοίνωση από τις 17 Δεκεμβρίου 2008, ημερομηνία κατά την οποία ενέκρινε κατ' αρχήν το περιεχόμενό της, δεδομένου του χρηματοπιστωτικού και οικονομικού πλαισίου που επέβαλε τη λήψη άμεσων μέρων. Η παρούσα ανακοίνωση δικαιολογείται από τα σημερινά έκτακτα και προσωρινά χρηματοδοτικά προβλήματα σε σχέση με την τραπεζική κρίση και θα πάψει να εφαρμόζεται μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2010. Μετά από συνεννόηση με τα κράτη μέλη, η Επιτροπή μπορεί να επανεξετάσει την παρούσα ανακοίνωση πριν από την εν λόγω ημερομηνία για σημαντικούς λόγους πολιτικής ανταγωνισμού ή οικονομικούς λόγους. Επίσης, εφόσον το κρίνει απαραίτητο, η Επιτροπή ενδέχεται να παράσχει περισσότερες διευκρινίσεις σχετικά με την προσέγγιση που ακολουθεί για ορισμένα θέματα.

Η Επιτροπή θέτει σε εφαρμογή τις διατάξεις της παρούσας ανακοίνωσης σε όλα τα κοινοποιηθέντα μέτρα επιχειρηματικών κεφαλαίων επί των οποίων θα χρειαστεί να λάβει απόφαση μετά τις 17 Δεκεμβρίου 2008, ακόμη και αν τα μέτρα είχαν κοινοποιηθεί πριν από την ημερομηνία αυτή.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής για τον καθορισμό των εφαρμοστέων κανόνων για την αξιολόγηση παράνομης κρατικής ενίσχυσης⁽³⁴⁾, η Επιτροπή, σε περίπτωση μη κοινοποιηθεισών ενισχύσεων, εφαρμόζει τα ακόλουθα:

- α) την παρούσα ανακοίνωση, εάν η ενίσχυση χορηγήθηκε μετά τις 17 Δεκεμβρίου 2008,
- β) σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, τις κατευθυντήριες γραμμές που ίσχυαν όταν χορηγήθηκε η ενίσχυση.

Η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, εξασφαλίζει την ταχεία έκδοση αποφάσεων μετά την πλήρη κοινοποίηση των μέτρων που εξετάζονται στην παρούσα ανακοίνωση. Τα κράτη μέλη πρέπει να ενημερώνουν την Επιτροπή για τις προθέσεις τους και να κοινοποιούν τα σχέδια θέσπισης των σχετικών μέτρων όσο το δυνατόν νωρίτερα και πληρέστερα.

Η Επιτροπή επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι κάθε διαδικαστική βελτίωση εξαρτάται πλήρως από την υποβολή σαφώς διατυπωμένων και ολοκληρωμένων κοινοποιήσεων.

⁽³⁴⁾ ΕΕ C 119 της 22.5.2002, σ. 22.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προσωρινό πλαίσιο των προμηθειών ασφαλείας σε μονάδες βάσης (*)

Κατηγορία πιστοληπτικής βαθμολογίας (Standard & Poor's)	Επίπεδο εξασφάλισης		
	Υψηλό	Κανονικό	Χαμηλό
AAA	40	40	40
AA+ AA AA-	40	40	40
A+ A A-	40	55	55
BBB+ BBB BBB-	55	80	80
BB+ BB	80	200	200
BB- B+	200	380	380
B B-	200	380	630
CCC και χαμηλότερες κατηγορίες	380	630	980

(*) Για τις επιχειρήσεις που δεν έχουν πιστωτικό ιστορικό ή βαθμολογία που βασίζεται στον ισολογισμό (όπως ορισμένες εταιρείες ειδικού σκοπού ή νεοσύστατες επιχειρήσεις), τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να χορηγούν έκπτωση μέχρι 15 % (25 % για τις ΜΜΕ) επί της ειδικής προμήθειας ασφαλείας (safe-harbour) που καθορίζεται σε 3,8 % στην ανακοίνωση της Επιτροπής για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή εγγυήσεων (ΕΕ C 155 της 20.6.2008). Ωστόσο, η προμήθεια δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να είναι χαμηλότερη από την προμήθεια που θα μπορούσε να εφαρμοστεί στη μητρική ή στις μητρικές εταιρείες.